

TÜRKİYE GIDA VE İÇECEK SANAYİİ
DERNEKLERİ FEDERASYONU
FEDERATION OF FOOD & DRINK INDUSTRY ASSOCIATIONS OF TURKEY

TÜRKİYE GIDA MEVZUATI TÜRKİYE FOOD REGULATION

Dr. İsmail MERT
TGDF CONSULTANT

PROF.DR. NEVZAT ARTIK
ANKARA UNIVERSITY FACULTY OF ENGINEERING DEPARTMENT OF
FOOD ENGINEERING

1ST INTERNATIONAL CONGRESS ON FOOD TECHNOLOGY
3RD TO NOVEMBER 6TH, 2010, ANTALYA/TÜRKİYE

GIDA MEVZUATININ GEÇMİŞİ

Kentleşme ve gıda ticaretinin küreselleşmesi gıda kaynaklı olumsuzlukların hızla yayılmasına sebep olmaktadır.

Gıda maddelerinin, birincil üretimden başlayarak insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde ve “gıda güvenliği” prensiplerine uygun olarak üretilerek tüketime sunulması, ülkelerin ve uluslararası kuruluşların en temel politikası olmuştur.

GIDA MEVZUATININ GEÇMİŞİ

**“Komşunun yağını (etini) zehirleme”
yani zehirli gıda satma “komşunu
aldatma”**

Hitit Yazıtı

GIDA MEVZUATININ GEÇMİŞİ

2000'li yılların hemen eşiğinde, Belçika'dan kaynaklanan “*dioksin*”

Almanya'daki “*nitrofen*” krizi

İngiltere kaynaklı “*deli dana*” (BSE) hastalığı

Birkaç ay önce meydana gelen Çin'deki melamin krizi

GIDA MEVZUATININ GEÇMİŞİ

1- 1923 - 1995 Dönemi,
a-1923 - 1983 Dönemi,
b- 1983 - 24.06.1995 Dönemi

2- 24.06.1995 Sonrası Dönem,
a-560 SAYILI KHK DÖNEMİ
b-5179 SAYILI KANUN DÖNEMİ (05.06.2004 -13.06.2010)
c- 5996 sayılı “*VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA
VE YEM KANUNU*” Dönemi

1923-1983 DÖNEMİ

Sağlık açısından kontrolleri Sağlık Bakanlığı,
Kalite ve teknolojik kontroller Tarım Bakanlığı,
Kalite ve dış ticaret kontrolleri Sanayi ve
Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

1923-1983 DÖNEMİ

Yetki ve sorumluluklar net değil,

Gıdadan sorumlu yetkili ve sorumlu bir kuruluş yok.

1923-1983 DÖNEMİ

1963 tarihli **Mehtap Raporu**(Merkezi Hükümetin Teşkilat ve Görevleri Araştırma Projesi Çalışma Grubu Raporu)

1971 yılında Tarım Bakanlığı bünyesinde daha sonra “**Gıda İşleri Genel Müdürlüğü**” adını alan “**İaşe Genel Müdürlüğü**” kurulmuştur.

1983- 24.06.1995 DÖNEMİ

Bakanlıklar yeniden organize edildi.
“Aynı ve benzer hizmet veya görevlerin tek bir bakanlık tarafından veya sorumluluğunda yürütülmesi, atıl kapasite ve kaynak israfının önlenmesi esası.” getirildi.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı 1986 yılından itibaren **“Gıda Kanunu”** hazırlıklarına başlamış ve 1987 yılından itibaren de taslak tarafların görüşlerine açmıştır.

24.06.1995 - 5.06.2004 DÖNEMİ

Bu dönemin en önemli özelliği, Türkiye'nin AB ile yaptığı gümrük birliği anlaşmasını müteakip, AB'ye uyum çerçevesinde, gıdanın anayasası hükmünde olan ve birçok eksikliğine rağmen gıda adıyla tek ve özel bir kanun olan 28 Haziran 1995 tarihinde **560 sayılı "Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK"** nin yayımlanmış olmasıdır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
Sağlık Bakanlığı
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
Maliye Bakanlığı
Dış Ticaret Müsteşarlığı
Hazine Müsteşarlığı
Gümrük Müsteşarlığı
TSE

560 Sayılı KHK
(28. 06. 1995)

Tarım ve Köyişleri Bak.
Sağlık Bakanlığı

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı **gıda sicili ve üretim izni ile** *üretim, ithalat ve ihracat kontrolü.*

Sağlık Bakanlığı **çalışma izni, satış ve toplu tüketim yerlerinin denetimi, suların üretim izni ve denetimi.**

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı gıda güvenliği zincirinde tek yetkili ...

Doğal kaynak, doğal maden, içme, tıbbî sular ile işlenmiş içme, işlenmiş kaynak ve maden suyu, yapay soda, enteral ve özel tıbbî amaçlı diyet gıdaların üretimi, uygun şekilde ambalajlanması ve satışından Sağlık Bakanlığı yetkili.

Mahalli idareler, Mahalli idareler Yasaları ile 05.08.2005 tarihinden itibaren “Çalışma İzni ve Gıda Sicili” vermeye ve 23.06.2006 tarihli Danıştay kararı ile, gıda üreten ve satan işyerlerinde denetimlere başlamışlardır.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

Kanunda ana şemsiye gıda güvenliği ve bunun altında bitki, hayvan ve su ürünleri olması gerekirken hayvan sağlığı ve refahı, hayvanların korunması, veteriner hizmetleri, veteriner sağlık ürünleri, zootekni ana unsur olarak ele alınmış bunun altında gıda güvenliği işlenmiştir.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” *DÖNEMİ*

Kanun;

Genel Hükümler,

Hayvan Sağlığı, Hayvan Refahı ve Zootečni,

Veteriner Sağlık Ürünleri,

Bitki Sağlığı,

Gıda ve Yem,

Hijyen,

Resmî Kontroller,

Cezaî Hükümler,

Çeşitli Hükümler olmak üzere dokuz kısım, 50 madde ve 1 geçici maddeden oluşmaktadır.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” *DÖNEMİ*

5179 SAYILI KANUN

**GIDA İŞLETMECİSİ
VE
SORUMLU YÖNETİCİ**

5996 SAYILI KANUN

GIDA İŞLETMECİSİ

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu
6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu
1734 sayılı Yem Kanunu
4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu
1380 sayılı Su ürünleri Kanunu'nun bazı maddeleri
1262 sayılı İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu'nun bazı maddeleri
5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun bazı maddeleri
6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimler Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği işlere dair Kanunu'nun bazı hükümleri

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

**5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda,
5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi
Kanununda ve
5393 sayılı Belediye Kanununda
5996 Sayılı Kanun hükümlerine aykırılık
bulunması durumunda 5996 Sayılı Kanun
hükümleri uygulanır.**

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

Sorumlu yöneticilik kalktı

5179 SAYILI KANUN

Sorumlu yönetici: Gıda mevzuatına uygun üretim yapmaktan, **işverenle birlikte sorumlu olan yönetici.**

5996 SAYILI KANUN

5179 Sayılı Kanun kapsamındaki Sorumlu yönetici tanımı yeniden düzenlenmiş ve sorumlu yöneticilik kavramı kaldırılmıştır. EK 1’de belirlenen gıda ve yem işletmeleri, işin nevine göre, konu ile ilgili **lisans eğitimi almış en az bir personel** çalıştırmak zorundadır. Gıda mevzuatına uygun üretim yapmaktan, **gıda işletmecisi sorumlu olacaktır.**

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

5179 SAYILI KANUN

Daha önce, bütün gıda işletmelerinde sorumlu yönetici çalıştırma mecburiyeti varken ve "20 beygir üzeri motor gücü bulunan veya en az 5 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri" üretimin niteliğine göre sorumlu yönetici istihdamı zorunludur.

5996 SAYILI KANUN

"30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya en az 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri" üretimin nevine göre, konu ile ilgili lisans eğitimi almış en az bir personel çalıştırmak zorundadır.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

5179 SAYILI KANUN

İSTİSNA YOK

5996 SAYILI KANUN

Kişisel tüketim amaçlı birincil üretim ile kişisel tüketim amacıyla hazırlanan gıdaları kapsam dışındadır.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

İşletmelere kayıt ve onay şartı geliyor

5179 SAYILI KANUN

Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten işyerleri, yönetmelikte öngörülen asgari teknik ve hijyenik şartlara uyarak **gıda işyeri çalışma izni, sicil numarası ve üretim izin belgesi ve numarası almak zorundadır.**

5996 SAYILI KANUN

Gıda ve yem işletmeleri **onaya tabi olanlar ve kayıtlı işletmeler** olarak iki gruba ayrılıyor. Onaya tabi işletmeler, faaliyete geçmeden önce Bakanlıktan izin alacak ve Bakanlıkça talep edilen bilgi ve belgeleri sunmak zorunda, ürünlerin, **onay alınmadan** üretimi, ithalatı ve piyasaya arzı **yasaktır**. Kayda tabi işletmeler ise faaliyetleri ile ilgili işlemleri Bakanlığa bildirecekler.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

5179 SAYILI KANUN

Risk değerlendirmesi için bilimsel ve teknik verileri araştırmak, toplamak, düzenlemek, analiz etmek, yorumlamak, özetlemek ve görüş oluşturmak üzere bilimsel komiteler kurulur.

5996 SAYILI KANUN

Risk değerlendirme komisyonları oluşturulacak

İnsan, hayvan ve bitki sağlığını korumak, gıda ve yem güvenilirliğini sağlamak üzere, bir riskin bildirimine ilişkin sistemler, bakanlık tarafından kurulacak. Bağımsız, tarafsız, şeffaf ve bilimsel esaslara göre risk değerlendirmesi yapmak üzere; araştırma kurumları, araştırma enstitüleri, üniversitelerin konuyla ilgili fakültelerin temsilcileriyle gerektiğinde diğer uzman kişilerin katılabileceği, konularına göre risk değerlendirme komisyonları oluşturulacak.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

5179 SAYILI KANUN	5996 SAYILI KANUN
Birincil üretim kanun kapsamında değil ve gıda işletmecisi, gıda güvenliği şartlarına uymak zorundadır.	Birincil üretim den başlayarak gıda zincirindeki bütün işletmeler hijyen kurallarına uyacak. Birincil üretim hariç olmak üzere , gıda ve yem işletmecisi tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları ilkelerine dayanan gıda ve yem güvenirliliği sistemini kurmak ve uygulamakla yükümlü kılınmıştır.

SU ve TIBBİ GIDALAR

5179 SAYILI KANUN

Kaynak suları, içme suları, doğal mineralli sular ve tıbbi amaçlı sular, özel tıbbi amaçlı diyet gıdaların üretimi, satışı, ithalat ve ihracatına ilişkin usul ve esaslar ile içme-kullanma sularının teknik ve hijyenik şartlara uygunluğu, kalite standartlarının sağlanması, kalite standartlarının izlenmesi ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

5996 SAYILI KANUN

AYNI

Bakanlık kanun kapsamında yürütülen faaliyetler ve yapılan resmi kontrollerin karşılığında ücret alabilecek.

CEZALAR ARTACAK

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, güvenilir olmadığına dair yeterli şüphenin oluşması halinde gıdanın piyasaya arzını kısıtlayabilecek veya piyasaya arz edilen gıdayı toplatabilecek. Ayrıca bakanlık, insan sağlığını göz önünde bulundurarak, bazı madde ve ürünlerin, gıda olarak veya gıda üretiminde kullanılmalarını kısıtlayabilecek ya da yasaklayabilecek.

Resmi kontrollere ve laboratuvarlara ait hükümleri kanunun yayımı tarihinde, diğer hükümleri ise 13.12.2010 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Kanunda yayımlanması öngörülen Yönetmeliklerin 18 ay içinde yayınlanması öngörülmüştür.

5996 SAYILI “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU” DÖNEMİ

Sonuç olarak: Birbirleri ile ilintili olsa bile farklı disiplinlerin tek bir kanun kapsamında birarada olması, başta gıda ve yem sanayi olmak üzere tüm sektörlerin sıkıntı yaşamamasına sebep olacaktır.

Kanunun birincil üretim aşamasını kapsamaması, denetim ve kontrol hizmetlerinin Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde toplanması gıda güvenliği açısından önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİ

- Gıda güvenliği sistemi, AB ve dünya standartları ile uyumlu olmalı,
- Uygulamalardan sorumlu “**GIDA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**” ve Risk değerlendirmesi yapacak “**TÜRKİYE GIDA GÜVENLİĞİ OTORİTESİ**” kurulmalı.

Teşekkür ederim.

Dr. İsmail MERT